

BESLUTSSTÖD FÖR PRIORITERINGAR PÅ INDIVIDNIVÅ

Manual

0. INLEDNING

Här kan infogas sådan information som är relevant i respektive verksamhet som beslutsstödet ska användas i.

1. BESKRIVNING AV PROBLEM, ÅTGÄRD OCH MÅL

1a) Problemet som ska åtgärdas

Vilket problem har personen som är aktuellt att åtgärda? Vad är orsaken till problemet?

Beskriv problemet som är aktuellt att åtgärda och dess orsak (t ex spasticitet p g a MS, nedsatt koncentrationsförmåga p g a sömnsvårigheter hos barn med CP, svårigheter att svälja p g a stroke, svårigheter att arbeta p g a depression).

1b) Aktuell åtgärd

Vilken åtgärd är aktuell? Kräver åtgärden även andra, kompletterande insatser och i så fall vilka?

Beskriv den åtgärd som är aktuell för att t ex utreda, behandla eller förebygga att problemet förvärras.

1c) Mål med åtgärd

Vad är målet med åtgärden för personen ifråga?

Ange ett så konkret mål som möjligt med åtgärden så att du kan värdera i vad grad åtgärden förväntas kunna leda fram till det uppsatta målet.

2. BEDÖMNING AV SVÅRIGHETSGRAD OM ÅTGÄRDEN INTE UTFÖRS

Här ska du i ett antal punkter bedöma hur svårt det specifika problemet är och inte sjukdomens/skadans alla konsekvenser. Om problemet är svårighet att kunna äta själv efter en stroke är det detta som bedöms och inte hur svårt det är att ha stroke i allmänhet. Även för en person som har en svår sjukdom/skada/funktionsnedsättning kan det aktuella problemet som ska åtgärdas vara mindre svårt.

2a) Personens upplevelse av problemet som ska åtgärdas

Hur svårt upplever personen själv det aktuella problemet?

I denna punkt dokumenterar du den kunskap om personens egen upplevelse av sitt problem som du inhämtat. Ta stöd av definitionerna nedan. För personer som inte själva kan förmedla sin upplevelse kan närståendes (eller annan som känner personen) uppfattning om hur personen upplever problemet dokumenteras. Det ska då framgå, genom att markera med "N" i bedömningsformuläret att det är en annans bedömning som dokumenteras. Om personens upplevelse av problemet är helt okänd markeras istället detta med "O"

Mycket stor	<i>Personen upplever att i relation till sin totala livssituation så ger detta problem mycket stora, nästan outhärdliga negativa konsekvenser för personen.</i>
Stor	<i>Personen upplever att i relation till sin totala livssituation så ger detta problem stora negativa konsekvenser för personen.</i>
Måttlig	<i>Personen upplever att i relation till sin totala livssituation så ger detta problem måttligt negativa konsekvenser för personen.</i>
Liten	<i>Personen upplever att i relation till sin totala livssituation så ger detta problem små negativa konsekvenser för personen.</i>
Ingen	<i>Personen upplever att i relation till sin totala livssituation så ger detta problem inga negativa konsekvenser för personen.</i>

2b) Problemets svårighetsgrad i relation till andra hälsoproblem

Hur svårt är problemet i relation till andra hälsoproblem?

Bedöm hur svårt det aktuella problemet är i dagsläget på en generell hälsoskala som går från sämsta till bästa tänkbara hälsa.

Mycket stor	<i>I dagsläget är problemet som ska åtgärdas mycket stort på en skala från sämsta till bästa tänkbara hälsa.</i>
Stor	<i>I dagsläget är problemet som ska åtgärdas stort på en skala från sämsta till bästa tänkbara hälsa.</i>
Måttlig	<i>I dagsläget är problemet som ska åtgärdas måttligt på en skala från sämsta till bästa tänkbara hälsa.</i>
Liten	<i>I dagsläget är problemet som ska åtgärdas litet på en skala från sämsta till bästa tänkbara hälsa.</i>
Ingen	<i>I dagsläget är problemet som ska åtgärdas obefintligt på en skala från sämsta till bästa tänkbara hälsa.</i>

2c) Problemets varaktighet

Hur länge förväntas det aktuella problemet att finnas om den aktuella åtgärden inte utförs?

Mycket stor	<i>Problemets varaktighet är sannolikt livslångt, och/eller återkommande under lång tid varje år.</i>
Stor	<i>Problemets varaktighet är sannolikt långvarigt men är inte livslångt, och/eller återkommande under kort tid varje år.</i>
Måttlig	<i>Problemets varaktighet är sannolikt övergående inom överskådlig tid.</i>
Liten	<i>Problemet är sannolikt övergående inom kort tid.</i>
Ingen	<i>Problemet är omedelbart övergående.</i>

2d) Frekvens med vilken problemet uppstår

Hur ofta uppstår problemet för personen?

Mycket stor	<i>Så länge problemet kvarstår gör det sig konstant eller dagligen påmint.</i>
Stor	<i>Så länge problemet kvarstår gör det sig påmint några gånger i veckan.</i>
Måttlig	<i>Så länge problemet kvarstår gör det sig påmint några gånger per månad.</i>
Liten	<i>Så länge problemet kvarstår gör det sig påmint någon eller några gånger per år.</i>
Ingen	<i>Problemet uppstår aldrig.</i>

2e) Risk för framtida ohälsa

Hur stor risk är det att personen ska utveckla stor/mycket stor ohälsa i framtiden på grund av problemet? Hur stor risk är det att personens livslängd förkortas på grund av problemet?

Mycket stor	<i>Mycket stor risk att personen ska utveckla stor/mycket stor ohälsa och/eller mycket stor/stor risk för att personens livslängd förkortas om åtgärden inte utförs.</i>
Stor	<i>Stor risk att personen ska utveckla stor/mycket stor ohälsa och/eller måttlig eller liten risk för att personens livslängd förkortas om åtgärden inte utförs.</i>
Måttlig	<i>Måttlig risk att personen ska utveckla stor/mycket stor ohälsa men ingen risk för att personens livslängd förkortas om åtgärden inte utförs.</i>
Liten	<i>Liten risk att personen ska utveckla stor/mycket stor ohälsa men ingen risk för att personens livslängd förkortas om åtgärden inte utförs.</i>
Ingen	<i>Ingen risk att personen ska utveckla stor/mycket stor ohälsa eller att personens livslängd förkortas om åtgärden inte utförs.</i>

2f) Sammanvägd svårighetsgrad

Hur stor är svårighetsgraden när man väger samman de olika bedömningspunkterna?

Väg samman ovanstående fem bedömningar till **en** svårighetsgrad. Följande vägledning gäller för sammanvägningen:

- Om minst tre av bedömningarna ligger på samma grad talar det för samma (eller närliggande) svårighetsgrad i den sammanvägda bedömningen.
- Om personens upplevelse skiljer sig från den professionella bedömningen ges den professionella bedömningen större betydelse.
- Om bedömningarna varierar stort måste en avvägning göras om vad som har störst betydelse för problemets svårighetsgrad.

Mycket stor	<i>Sammantaget har personens problem en mycket stor svårighetsgrad.</i>
Stor	<i>Sammantaget har personens problem en stor svårighetsgrad.</i>
Måttlig	<i>Sammantaget har personens problem en måttlig svårighetsgrad.</i>
Liten	<i>Sammantaget har personens problem en liten svårighetsgrad.</i>
Ingen	<i>Sammantaget utgör personens problem ingen svårighet.</i>

3. BEDÖMNING AV PATIENTNYTTA AV ÅTGÄRDEN

Hur mycket hälsa som kan vinnas genom en åtgärd beror både på hur svårt hälsoproblem som finns och hur mycket en åtgärd kan påverka denna ohälsa/detta problem. Här väger du därför samman fyra olika aspekter av åtgärdens effekt på det aktuella problemet (3a – 3e) och sätter det sedan i relation till hur svårt problemet är som personen har (2f).

3a) Åtgärdens effekt på gruppnivå

Vilken effekt har åtgärden på aktuellt problem enligt vetenskap/beprövad erfarenhet?

Prioriteringar ska vila på bästa möjliga kunskap. Bästa kunskap om effekt bygger på utvärdering gjorda på gruppnivå. Till skillnad från bedömningsformuläret i övrigt utgår du därför här från kunskap på gruppnivå och inte utifrån kunskap om personen som bedöms. Om effekten enligt vetenskap/beprövad erfarenhet är helt okänd hoppar du över denna bedömning.

Mycket stor	<i>Enligt vetenskap/beprövad erfarenhet ger åtgärden vanligen mycket stor effekt på problem av samma typ.</i>
Stor	<i>Enligt vetenskap/beprövad erfarenhet ger åtgärden vanligen stor effekt på problem av samma typ.</i>
Måttlig	<i>Enligt vetenskap/beprövad erfarenhet ger åtgärden vanligen måttlig effekt på problem av samma typ.</i>
Liten	<i>Enligt vetenskap/beprövad erfarenhet ger åtgärden vanligen liten effekt på problem av samma typ.</i>
Ingen	<i>Enligt vetenskap/ beprövad erfarenhet ger åtgärden vanligen ingen effekt på problem av samma typ.</i>

3b) Åtgärdens effekt utifrån personens förutsättningar

I vilken omfattning förväntas åtgärden ha effekt utifrån personens förutsättningar och att målet med åtgärden uppnås?

Bedöm hur personens fysiska och psykiska funktioner samt hens omgivning (t ex stöd från andra eller hinder i den fysiska miljön) påverkar möjligheten att uppnå målet med åtgärden.

Mycket stor	<i>Utifrån sina förutsättningar, psykiskt och fysiskt samt utifrån sin omgivning har personen mycket stor möjlighet att uppnå målet med åtgärden.</i>
Stor	<i>Utifrån sina förutsättningar, psykiskt och fysiskt samt utifrån sin omgivning har personen stor möjlighet att uppnå målet med åtgärden.</i>
Måttlig	<i>Utifrån sina förutsättningar, psykiskt och fysiskt samt utifrån sin omgivning har personen måttlig möjlighet att uppnå målet med åtgärden.</i>
Liten	<i>Utifrån sina förutsättningar, psykiskt och fysiskt samt utifrån sin omgivning har personen liten möjlighet att uppnå målet med åtgärden.</i>
Ingen	<i>Utifrån sina förutsättningar, psykiskt och fysiskt samt utifrån sin omgivning har personen ingen möjlighet att uppnå målet med åtgärden.</i>

3c) Förväntad varaktighet av åtgärdens effekt

Hur länge förväntas åtgärden ha effekt på personens problem?

En åtgärd kan ha alltifrån en långvarig effekt till att snabbt mista sin verkan på ett problem.

Mycket stor	<i>Åtgärden förväntas ha effekt så länge problemet kvarstår.</i>
Stor	<i>Åtgärden förväntas ha effekt mer än halva tiden problemet kvarstår.</i>
Måttlig	<i>Åtgärden förväntas ha effekt upp till halva tiden problemet kvarstår.</i>
Liten	<i>Åtgärden förväntas ha effekt endast en kort tid som problemet kvarstår.</i>
Ingen	<i>Åtgärden förväntas inte ha effekt någon tid alls.</i>

3d) Åtgärden kan utföras utan betydande komplikation/skaderisk

I vilken omfattning kan åtgärden utföras utan risk för betydande skada/lidande hos personen?

Här bedömer du komplikationer/skaderisker med åtgärden av allvarlig karaktär och anger i vilken grad åtgärden är **fri** från sådana risker.

Mycket stor	<i>Åtgärden kan utföras med mycket stor säkerhet. Det finns ingen risk att åtgärden leder till betydande skada/lidande för personen.</i>
Stor	<i>Åtgärden kan utföras med stor säkerhet. Det finns bara en liten risk att åtgärden leder till betydande skada/lidande för personen.</i>
Måttlig	<i>Åtgärden kan utföras med måttlig säkerhet. Det finns en måttlig risk att åtgärden leder till betydande skada/lidande för personen.</i>
Liten	<i>Åtgärden kan bara utföras med liten säkerhet. Det finns en stor risk att åtgärden leder till betydande skada/lidande för personen.</i>
Ingen	<i>Åtgärden kan inte utföras säkert. Det finns en mycket stor risk att åtgärden leder till betydande skada/lidande för personen.</i>

3e) Sammanvägd förväntad effekt av åtgärden

Hur stor är den sannolika effekten av åtgärden när man väger samman de olika bedömningspunkterna?

Väg samman ovanstående bedömningar till en förväntad sammanvägd effekt.

- Om vetenskap/beprovad erfarenhet av åtgärden vanligen visar på mycket stor/stor effekt men personens förutsättningar är liten/måttlig bör den sammanvägda förväntade effekten bli lägre.
- Om vetenskap/beprovad erfarenhet av åtgärden vanligen har måttlig/liten effekt finns anledning till viss återhållsamhet vid sammanvägningen även om personens förutsättningar talar för mycket stor/stor effekt.
- Om personens funktioner och tillgången till underlättande omgivning talar för liten effekt kan den sammanvägda effekten av åtgärden aldrig bli stor eller mycket stor även om varaktighet/frekvens är stor/mycket stor.
- Om åtgärden endast i liten/måttlig grad kan utföras utan betydande komplikation /skaderisk talar detta också för återhållsamhet vid den sammanvägda bedömningen. Annan åtgärd bör övervägas.

Mycket stor	<i>Åtgärden kommer sannolikt att ha en mycket stor effekt på problemet så att målet med åtgärden högst sannolikt kan uppnås.</i>
Stor	<i>Åtgärden kommer sannolikt att ha en stor effekt på problemet så att målet med åtgärden sannolikt kan uppnås.</i>
Måttlig	<i>Åtgärden kommer sannolikt att ha en måttlig effekt på problemet så att målet med åtgärden inte helt säkert kan uppnås.</i>
Liten	<i>Åtgärden kommer sannolikt att ha en liten effekt på problemet så att målet med åtgärden med låg sannolikhet kan uppnås.</i>
Ingen	<i>Åtgärden kommer sannolikt inte att ha någon effekt på problemet så att målet med åtgärden sannolikt inte kan uppnås.</i>

3f) Patientnytta av åtgärden

Hur stor nytta förväntas personen ha av åtgärden sett i relation till hur svårt personens problem är?

Patientnytta anger vilken effekt aktuell åtgärd har i relation till hur svårt personens problem är, eller med andra ord hur mycket hälsa personen kan vinna med åtgärden. För att få fram patientnyttan sätter du **sammanvägd förväntad effekt av åtgärden** i relation till er bedömning av **sammanvägd svårighetsgrad** enligt matrisen nedan. Resultatet fyller du i under rubriken **patientnytta av åtgärden (3f)** i bedömningsformuläret.

Sammanvägd svårighetsgrad (2f)	Sammanvägd förväntad effekt av åtgärden (3e)				
	Mycket stor/ Mycket hög	Stor/ Hög	Måttlig	Liten/Låg	Ingen
Mycket stor					
Stor					
Måttlig					
Liten					
Ingen					

Mycket stor patientnytta av åtgärden	
Stor patientnytta av åtgärden	
Måttlig patientnytta av åtgärden	
Liten patientnytta av åtgärden	
Ingen patientnytta av åtgärden	

4. BEDÖMNING AV PATIENTNYTTA I RELATION TILL KOSTNAD

Här bedömer du patientnyttan som åtgärden förväntas ge i relation till kostnaden för att utföra åtgärden.

För att möjliggöra jämlika bedömningar behöver beslutsstödet här kompletteras med en lokal anvisning om vilka uppgifter som ska ingå i uppskattning av kostnader i just er verksamhet. Beräkningen av kostnaden bör som ett minimum omfatta alla kostnader inom den egna verksamheten. I den mån uppenbara kostnader och besparingar som uppstår hos annan vård- och omsorgsgivare är kända bör även dessa ingå i bedömningen.

Patientnytta av åtgärden (3f)	Kostnad i kronor <i>I kostnaden ingår en uppskattning av kostnaderna för</i>			
	Låg kostnad angivet i kr	Måttlig kostnad angivet i kr	Hög kostnad angivet i kr	Mycket hög kostnad angivet i kr
<i>Mycket stor</i>				
<i>Stor</i>				
<i>Måttlig</i>				
<i>Liten</i>				
<i>Ingen</i>				

Mycket stor patientnytta i relation till kostnaden för åtgärden	
Stor patientnytta i relation till kostnaden för åtgärden	
Måttlig patientnytta i relation till kostnaden för åtgärden	
Liten patientnytta i relation till kostnaden för åtgärden	
Ingen Åtgärden saknar nytta för personen	

5. PRIORITERINGSGRAD

Prioriteringsgraden bestäms utifrån den sammantagna bilden av samtliga bedömningspunkter. Prioriteringsgrad anges i en tiogradig skala:

- 1 anger det som är högst prioriterat
- 10 anger det som är lägst prioriterat

En vägledning för rangordning av prioriteringsgrad är att:

- Åtgärd med stor patientnytta i förhållande till kostnad talar för en högre prioriteringsgrad medan åtgärder med mindre patientnytta i förhållande till kostnaden talar för en lägre prioriteringsgrad.
- Om svårighetsgraden är stor så kan även åtgärder med lägre patientnytta i förhållande till kostnad ges en högre prioritet.
- Svårighetsgrad tillmäts stor betydelse för prioriteringsgraden. Följande hållpunkter kan tillämpas:
 - Problem med *liten* svårighetsgrad kan högst ges prioritet 6 beroende på bedömningarna av patientnyttan med åtgärden och patientnytta i relation till kostnad med åtgärden.
 - Problem med *måttlig* svårighetsgrad kan högst ges prioritet 5 beroende på bedömningarna av patientnyttan med åtgärden och patientnytta i relation till kostnad med åtgärden.
 - Problem med *stor* svårighetsgrad kan högst ges prioritet 2 beroende på bedömningarna av patientnyttan och patientnytta i relation till kostnad med åtgärden.
 - Problem med *mycket stor* svårighetsgrad kan högst ges prioritet 1 beroende på bedömningarna av patientnyttan med åtgärden och patientnytta i relation till kostnad med åtgärden.

Tänk på att ta hänsyn till människovärdesprincipen så att inte egenskaper (t ex ålder, kön) eller funktioner (t ex socioekonomi) som inte är relaterade till patientens behov avgör